

ТМСа

سنه دوامی

دیکر و مصیبت

۱۰ نچی سنه دوامی

اورنبورغهده هفتهده بریلغه ایلامی نسخه نشر اولنور دینی عامی ادبی و سیاسی ژورنالدر
عدد ۱۷ ۱۹۱۶ سنه میلادیه مای ۷ جمعه ۱۳۳۴ سنه هجریه رجب ۷۱

№ 17. — Религіозн. литературн. политич. еженед. журналъ — № 17.

«Динъ ва Мағишетъ» Оренбургъ.

اعلان لر

طارغوژی دوم

ظریف حبیب اللین اوغللری ایله وشرکاسی

اورنبورغهده، قزانده هم پیتر اپاواده.

اوپتاؤی روزنیچنی سوداگر چینک، کاوش هم کل پوش ایله، تورلی فابریکنک ریزینوؤی کاوشاری
پیتر و غراد هم مسکاونک برنچی فابریکارینک اسی ایتک، شیبلیت، باتینککه هم توفلیاری
وهر تورلی یولغه مخصوص نرسه لر ایله.

شاگان اشاره نك نفسير لگنه هم ناز الغینه پاروژ و بستانک سانه بیر لگان عالی نشان هم آلتون میداللر مزار.
Торгового Дома Зарифъ Хабибуллинъ съ С-ми и к-о Оренбургъ.

اورنبورغهده اسی بازارنیچینک علی اکبر اوغلی بایزیدف نك

چایخانه هم نومیرلر

هر بار ارغه پورورگه
بویاوبله بویالغان،
درجه ده اهمیت
منمون قالولارینه
بایزیدف.

1048
Екатеринскій

کیلوچی مسافر افندیار اوچون نومیرلرین شهرنک اورتا
اوشغایانی هم یاقن، هالریده قیدت توغل. چای زالورن هم باراق
الکتریق بله یاقترتلار. یاقتی هم قوری بووب یاخشی ترییدلی
بیوله، آشخانه بزده هرتورلی آشار حاضرلنه. کیلوچی عزتو مسافر
کامل احترام
اوشانوب:
آدریس:
бная площадь. Номера Баязитова.

عبدالقیوم بییداشف

سودامز غاستیننی دوورده ۶۳ نچی نومرده اسکلا دلرمن ۵۰ - ۵۱ نچی نومرلرده
دکانه زده هر وقت تورلی ییشار کیبیکان اوریک و میکلاوک نر بولوب توره در. منبعندن کوبلاب آلوب
زاپاس ایلان ساتامز وقتنده جون جباغه ایلان ده سودامز بولا.
هرمتلو دشتربار منافع التفات ایتوب تشریف بیورولرین اوتتممز.

• دیانت اہلی اوچون

خلقمزودہ یاگارو، اعتقاد اہل السنۃ والجماعت مذہبنہ مخالف حرکت لور طورو باشلانغان دە، شول بولمە بولغان لرغە شفا اولاروق ھدایت طابسونلر اوچون ترتیب ایدلگان ردالانقلابیون یاخود الاقتصاد رسالہ سینک سیگر جزئی صائیلہ، بہاسی باراغی-۷۵ تین .

عبر مسلم نیک پیغمبر سنی آشلو درست، زنار بہیلہ و یاری، فلسفہ موسی (قارا اشلای) کیودہ ضرر یوق دیر جبارغان اوچ مسئله کتاینہ شرعی و فقهی دلیللرہ یازغان اوچ مسئله گہ ردیہ کتابی صائیلہ بہاسی-۲۰ تین .

جمهور علمائک شہائیلہ اعتقاد و قواعد اسلامیہ گہ مخالف طرزہ یازغان و خلقمز آراسینہ طارالغان «فلسفہ عبادت» کتابلرینہ ردیہ رسالہ سی اولان فلسفہ عبادتگہ ردیہ کتابی صائیلہ ہواسی-۲۰ تین .

دین و اعتقاد حفریدہ و سائقہ اعمال اسلامیہ گہ دائرہ مسئلہ لردہ غیر مسلم لور برلان مناظرہ دە خصنی قناعت ایدلورنک صورتدہ توری بحث لور وجوابلر ایلہ یازغان ھدی رسالہ سی و اعلام الحق کتابلرچی صائیلہ، بہاسی اولگیسی-۴۰ تین . ۲۰۰۰ چیسسی-۳۰ تین .

روسیدنک مشہور و مقتدر علمائک لری طرفدن موسی بیگی نیک تاریخ ادبیانینہ یازغان ردیہ لردن نجات عہدہ مقصد، موسی اعتقادینہ، تاریخ ادبیانینہ ردیہ لور، باراغی اوچ جز اولوب بہاسی اولگیسی-۱۰ تین، صولغیسی-۳۰ تین .

اصول جدیدہ اربابن کلا دیوراک تنقید ایدکان جویدلرہ ھدیہ رسالہ سی صائیلہ، حق-۵ تین ھر وقت غہ وھر اوزنغہ یازارلق و عمل گہ قولایلی اولارق ترتیب ایدلگان تقویم دایم کتابی علومہ سیلہ صائیلہ، علومہ سیلہ ساعت تورلر وقت بلب بولمہ، حق-۱۴ تین .

یاگالتق باشلانغاندن بیرلی اخلاق و عمل لردہ کورلگان غیر مشروع فعللرینی تنقید بوللی و شرعی طرزہ یازیلغان دزن و قافیہ گہ رعایہ ایلہ ترتیب ایدلگان ترقی شعری صائیلہ، بوکتاب باشدہ اولان «عندلیب» شعری اہل علم نظرندہ خصوصی صورتدہ تقریضلرہ شہرت طابقان بر رسالہ، حق پوچہ مصارفیلہ-۱۲ تین .

کوبلہب آلوچی غہ اسکیدکہ یصالہ، بر قدر زادانکہ ایلان نالور کوندریلہ

• آدریس: «Динъ ва Магншеть» журн. Оренбургъ, Контора журн.

اورنبورغ
وباشقه شهرلرگه
بلا تفریق

سنه لك بهاسى ۵ صوم ۵۰ تین
يارم سنه لگی ۳
اوچ آیلى ۱ ۵۰

اورنبورغ ژورنال
« دین و معیشت »

تیلیفون نومر ۲۸۶

بره ملام ۱۵ تین

May 1916

اولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع
وبیع وصلوات و مساجد ینذرو فیها اسم الله
کثیرا ولینصرون الله من ینصوه ان الله لقوی عزیز
زمان تاسیسی ۳۱ دیکابر ۱۹۰۶ سنه

دین و معیشت

۱۰ نچی سنه دوامی

هفته ده بر دفعه یلغه ایلی نسخه نشر اولور، دینی
علمی و سیاسی ژورنال در.

یبارلگان یازولاری
اوزگار تورگه اداره
اختیارلیدر. باصله خان
یازولر کیرو قایتارلماز.
مارقه سز خطلر قبوله
ایدلمی آدرس آلاشتروغه
۳۰ تین آلور.
آدریسنی آچق
یازولری اوتله.
آدریسنی مقاله لر
درج ایدلماز.

بره ملام ۱۵ تین

اورنبورغ وباشقه یرده اولان شاکر دلرگه بلا تفریق یلغه ۵ صوم یارطی یلغه ۲ صوم ۵۰ تین

مشایعه

الشیخ محمد مراد المکی جناب لرینک «مشایعه حزب
الرحمن ومدافعة حزب الشیطان» نام رساله سی ننگ
۱، ۲، ۳، نچی جزئلری باصلوب چقدی.
رساله موسی بیگی طرفندن میدانه قویلغان
تاریخ ادیان مسئله سی ورحمت الهیه عمومیتی نظریه
لرینه ردیه اولو املیله تاعلیفی ایدلوب هرکم آشکارلق
صورتده یازلغان. معلوم مسئله بران اعتقادی چوالغان
واو مسئله ده حقیقت نهدن عبارت ایدکنی آکسلوده
کوکلی تردده اولان تورکی طانیغان کشیلره بورساله فی
بور نسخه او یلورنده توتو لازمدر.
بهالری هر جزئی ۱۵ شهرة، پوچته ایله ۱۷ شهرة.

آراقی حقنده

هلاکت که قارشسی. (برنچی آدم)

مندرجاتی:
خمر حرام بولماس بورون عربلر ننگ حالی و صحابه لر، پیغمبر -
مز ننگ ایسرکلره قیلورغه قوشقان معامله سی، خمر اچوچی ننگ عبادت
وتوبه سی، حلال دیب اچوچی گه مترتب بولغان حکم شرعی،
مسامانلر آراسنده خمر ساتو، آراقی ایلان فایدالتو، آراقی ساتوچی غه
حضرت عمر ننگ ایتکان سوزی، اچکوچینک قیامتده غی حالی، حضرت
عثمان ننگ آراقی حقنده سویله گان خطبه سی، اچوچی مسلمان لر ننگ عالی
عابله و خاتونلری، ایسرک ننگ طلاق قچقرووی و آکا تکلیفی ایدلگان
شرعی حکملر، خمر اچوچی گه صحابه لر ننگ تزی بیرماولری ایسرک ننگ
کفر سوز لرینه شریعت نظری، اچوچس لر ننگ ۱۰ تورلی بلابلن مبتلا بولولری
مدنی تلی خلق آراسنده اچوچی لره قیایغان معامله لر و آنلر ننگ شاعداق
قیله آله اولری وغیر لر ... بهاسی ۷، پوچته ۹

ایندی مرتبه ا کمال ایتلوب باصلدی

فهرست

مسئله

مفتی حضرت ننگ وعظی

دینی مدرسه لر تیره سنده

تاسفنی بیان

اظهار تعجب

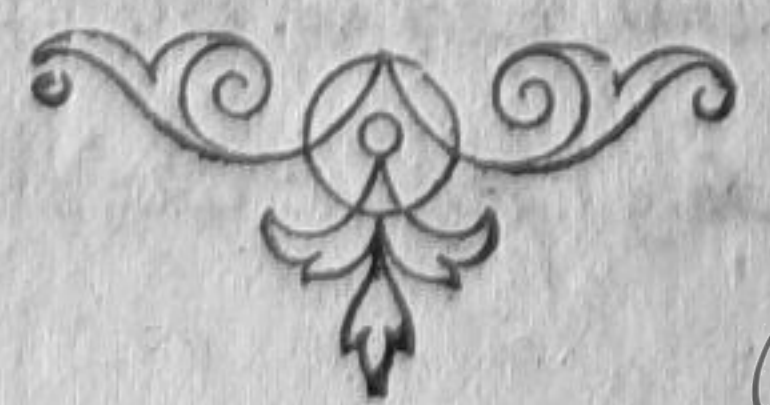
(شعر)

ترقی

تورلی خبرلر

صوفش خبرلری

اورنبورغ خبرلری

شیرین حقیقت

اداره :

بو كشي نك بويله يور ماكي شريعت نظر نده كنب
 فقهيه نك بيانلرينه كوره ، اوستونه لازم بولمغان بر
 اشني يوكله و شولايوق كنب فقهيه نك بيانلرينه كوره
 بوكشيمك بو اشني (نحن امة امية لانكنا ولا نعسب) حديث
 شريفنه خلاف، شولايوق كنب فقهيه نك (ولا عبرة بقول
 الموقتين ان في وجوب الصوم على الناس بل في المعراج
 لا يعتبر قولهم بالاجماع ولا يجوز للمنجم ان يعمل بحساب
 نفسه) ردالمحتار في مطالب لا عبرة بقول الموقتين
 في الصوم، ديب بيانلريله مردوددر.

بو محترم آخوند حضرتدن بيك كوب يللمر مقدم
 امام تقي الدين السبكي نام شافعي مذهبي بر ذات حساب
 بر لن عمل قيلونك جوازني ترجيح قيلوب فتوالر بير-
 گان بولسه ده اول خصوصه مخصوص رساله يازوب
 نشر ايتسه ده علما شافعيه نك كوبره گي عاماء حنفيه نك
 عمومي آنك اول سوزبني ده رساله سني ده رد ايتمه شارو.
 بولار بارده بو محترم آخوند حضرتكه معارم بولسه
 كيردك ايدى.

(ووجه ما قلناه ان الشارع ام يعتمد الحساب بل الغاه
 بالسكليه بقوله نحن امة امية لانكنا ولا نعسب الشهر
 هكذا وهكذا) ردالمحتار مطلب ما قاله السبكي مردود
 ج ۲ ص ۹۰ شوندن دخي بر آزغنه توبانده (قوله
 وقيل نعم الخ يوهم انه قيل بانه موجب للعمل وليس
 كذلك بل الخلاف في جواز الاعتماد عليهم وقد حكى في

I

اوصا اوبازنده باردا اولنى باردا اولنى ۳ نچى
 مسجدده امام و آخوند احمد على سويار غولفدن سوال:
 رمضان شريف روزه سينه كونلار آياز بولمغانده
 شعبان باشني اوتكان يل شعبانندان يعنى شعبان باشندان
 اوچ يوز ايللى بش كون ايدوب اوچ يوز ايللى آلتنچى
 كوني شعبان باشي ايدار ۲۹ نچى شعبان وقت غروبك
 آي قارار كورنسه روزه اولور كورنمسه ۳۰ دان
 كامل لاب روزه غه كرور.

۲ نچى بيلده اوچ يوز ايللى دورت كون ايدوب اوچ
 يوز ايللى بشتنچى كوني شعبان ايدار

۳ نچى سنه ده هكدا اوچ يوز ايللى بشتنچى كوني
 شعبان باشي ايدار

۴ نچى سنه اوچ يوز ايللى آلتنچى كوني شعبان باشي
 ايدار كونلار آياز وقتده رويت برله همان شول
 كونلار گه آي باشي ثابت بولور. آياز بولمغانك همان
 اوشبو طريقه عمل قيلور. هيچ بروقت شعباننى اوظ-
 دان كامل لاماي روزه غه كرماس اوشبو كمسه نك بو
 طريقه يور ماكي شريعت نظر نك نچوك اولور؟ نينداين
 آيت وحديثلر كه خلاف قول فقهادان نينداين عبارت
 لار برله مردود ايدكى حقتك «دين و معيشت» مجله سى نك
 برار نومرنده درج ايدوگزنى اوتنام وهم مجله مبا-
 ركه نى اوقوچى حضرتلر مژدن بو طريق نك شريعتكه
 خلاف ياكه خلاف توكل ايدكينه فناعته نوراك دليللر
 يازوگزنى اوتنام.

الفنية الافوال الثلاثة فنقل اولاً عن القاضي عبدالجبار وصاحب جمع العلوم انه لا باءس بالاعتماد على قولهم ونقل عن ابن مقاتل انه كان يساءلهم ويعتمد على قولهم اذا اتفق عليه جماعة منهم ثم نقل عن شرح السرخسي انه بعيد وعن شمس الاثمة العلواني ان الشرط في وجوب الصوم والافطار الرؤية ولا يؤخذ فيه بقولهم ثم نقل عن مجد الاثمة الترجماني انه اتفق اصحاب ابي حنيفة الاالنادر والشافعي انه لا اعتماد على قولهم (ديگان سوزلارنى يازا).

بوعبارهلر دن اصحاب حنفيه نك بيبك آزىنى استثنائا ايله بارسيك هم اصحاب شافعيه نك وجوب صوم ووجوب افطارده اهل حساب قولىنى اعتبار ايتمگانلكلارى بيبك آچق آكلاشيله. هم يوقاروداغى عبارده دن شارع اقدس صلى الله عليه وسلم حضرتلر نك حسابنى بالكلية الغا ايتكانلىكى دخی آچق آكلاشيله. شولای بولغاچ حساب ديگان نرسه يعنى محترم آخوند حضرت ايتكانچه بر يبنى ۳۵۵ كوندن بر يبنى ۳۵۶ كوندن حساب قیلوب آی باشى تعيین قیلو سنه سنیه گه هم سنه خافق راشدين گه خلاف هم بدعت بر اش بولو اوستونه ، علماء حنفيه دن ده علماء شافعيه دن ده آنك بر لن عمل قیلوچیلر يوق ديارلك درجه ده آز بولغانلر بوله.

ايندى برار «پيغمبر عليه السلام بزكتابة حساب بران اش قيل تورغان ملت توگلهز ديب مبارك تلى بران ايتسه ده ، اوزى سلامت وتترك وقتنده حساب بر لن عمل قيلمى رؤيه بران عمل قيلمسه ده ، هم پيغمبر عايه السلام اورننه قالغان چهار يار گزيين وخلفاء راشدين حضراتى ده حساب بر لن عمل قيلمى رؤيه بر لن عمل قیلوب دن يادن اوتكان بولسه لارده ، هم آنلر دن صوك كيدگان ائمه اربعه والارغه ابارگان جههور علمها شولار نك سنه لرن توتوب حساب بر لن عمل قيلمى رؤيه بر لن عمل قيلمسه لارده ، هم جههور

علماء شريعت ده حساب لغو ديب زمانداشلرينه تيللارى بر لن ايتوب صوگفى كيلچك بوونلرغه شولای ديب يازوب قالدرغان بولسه لارده ، من حساب بر لن عمل قيلمسام شريعت نظر نده نيچك بولور ؟ آيت حديثنك قايوسنه مينم بو عملم خلاف بولور ؟ مينم بو عملم فقها دن نينداينر وايت بر لن مردود بولور « ديسه ده حساب بر لن عمل قيلمسه اول كشى اوستونه كوك بهر لمى آنى چيرده يوطمى .

لكن اول كشى پيغمبر عليه السلامك سنت قولى وفعلى سنه خلاف بر اش قيلغان بولا. خلفاء راشدين يولى ايله يورمگان بوله. هجتهدين كرام وجههور علماء عظام يولمردن چيبتكه چغوب هواء نفسانىسى ايله عمل قيلغان كشى بولا. بولار اوستونه دخی اول كشى امة محمد آراسينه بتماز توگانماز فتنه اوچاغى قابزغان كشى بولوى احتمالى بولا.

چونكه يوقاروده اينلگانچه پيغمبر مز عليه السلام نك يولى شبهه سز رؤيه بر لن ايدى ، خلفاء راشدين يولى دخير شول ايدى ، علماء عاملين كينه شول بولمردن يورمكلر ايدى. ايندى بر قريه ده ايكى امام بولوب برسى حساب بر لن بر كون اول ايكنجيسى رسول الله يولى بولغان رؤيه بر لن عمل قیلوب بر كون صوگره روزه بولمق استهسه برسى ديگرينه يول قوبمسه خصوصاً حساب بر لن عمل قیلوچى دوخا ونوى صابرا. نيه نك حسب الايجاب ولضرورة ديبار تامينت كه بيره تورغان كاليندارينه ده اعتماد قیلوب بر كون اول روزه بولسه ، ايكنجيسى بر كون صوگفه قالسه مونه بو اشدن خلق ايكينگه آير يلا. برى ديگرن دشمان كوره باشلى. عيبه وبهتان بازارى آچيلا. غزيتنه ورورنا. لارغه يازيلا. صوگفه قالغان امامنى عيبليلر. وهكدا وهكدا بر فتنه اوچاغى قابنه دانوصلر باشلانه اتفاق بته شقاق و فراق اورنلاشه. حالبوكه عيب نك باشى پيغمبر

وخلفاء راشدین و علماء عاملین یولن طاشلاب حساب
برلن عمل قیلوچی کشیک بولا.

II

ابولار قریهسندہ مؤذن عین الدین خلیفہ طریفندین
سوال:

ربا حقندہ اللہ تعالیٰ قرآن کریمدہ (احل الله الیسع
وحرم الربا) آیت جلیلہ سیدہ صراحتہ مطاقا ربانک حرا
ملغنی بیان قیلدی. شولای بولغاچ بو ربادار اسلامدہ
دار حربدہ حرام بولورغہ تیوشلی ایدی. چونکہ
بو آیتدہ ربانک حراملغنی دار اسلامغہ تخصیص قہ وجه
شرعی کور نمیدر. امام اعظم حضرتلری نینداین دلیل
برلن ربانک حرمتنی دار اسلامغہ تخصیص قیلدی
ایکان؟ بز شوشی حقدہ بیک تیران شبههده مز. لطفاً
شوشی سوالمزه جواب بیروب بزلرنی شبههده
قوتقاروگرنی اوتنه مز.

اداره

توباندهگی عبارت سزنگ تیران شبههگرنی دفع
قیلوغہ کافی بولسه کرک. (ولاربا بین مسام وحریمی
ثمة ای فی دار الحرب لقوله صلى الله عليه وسلم لاربا
بین المسلم والحربي فی دار الحرب) دررج ۲ ص ۱۸۸
یعنی دار حربدہ مسلمان برلن حربی آراسندہ ربا
یوقدر. چونکہ پیغمبر علیہ السلام مسام برلن حربی
آراسندہ دار حربک ربا یوق دیدی دیمکدر. دیمککه
امام اعظم حضرتلری ربانک حراملغنی دار اسلامغہ
بولوبینه اوشبو حدیث شریف برلن استدلال قیلغان
بولددر. ایندی بزگه تیوشلی بولغان نرسه شول امام
قولیل عملدر. اما آیتدن احکام استنباط قیلوسزنگ
وبزنگ اشسز توگلددر.

III

بوزاولق اویازی اورگی هم توبانگی یایق قریه
لرنده امام عبدالقوی بن عبدالحکیم عبیدالین
طریفندین سوال:

برکشی مؤمن و مکاف و معتد عایه شاهدلر حضو-
رنده اوزینگ نکاحلی عقیقه خاتوننی زنا بران قذف
قیلسه یعنی خاتوننه سن فلان کیمسه ایله فلان اورنده
زنا قیباغ نسن دیسه مذکوره خاتون اوزینگ
محل امامینه عریضه ایله مراجعت قیلوب موجب قذفنی
دعوا قیله شول وقتک محل امامی مذکوره مدعیه خاتون-
نی هم زوجنی هم شاهدیننی حضورینه جاب ایدوب
زوج دن جواب آلدقده زوج بنم خاتونم زانیه توگل
بلکه زنادن پاک دیب اقرار ایته. شاهدلر دن جواب
آلدقده شاهدلر هر ایکسی اشهد لفظی ایله اوشبو زوج
فلان اوزینگ خاتوننی فلاننهنی تحقیق زانیه دیب سو-
کدی دیب ایرنگ قذفن اثبات ایتهار. ایندی زوج
شولای دیب تورغانه محل امامی شاهدیننگ شهادتی بوینچه
ایر بران خاتون آراسندہ لعان اجرا ایتدررمی؟
ایتدره آلامسه بولارغہ شرعاً نی حکم؟ عبارة فقهیه
ایله جوابنی استرحام ایتهم.

اداره

لعاننگ اجراسی ایکی تورلی مقصوددر. بر تور-
لیسی زوجیننگ اوز اختیارلری ایلددر. ایکنچی
تورلیسی جبریددر. جبری بولغانی زوجیننگ برسی
لعاندن امتناع ایتکانده باش تارتقاند یعنی زوجیننگ
برسی مثلاً نذنی شرعاً بینه ایله ثابت بولغان زوج
لعاندن امتناع ایتسه قاضی بولغان کشی آنی حبسگه
یابدراده یاء لعان قیل یاخود اوز اوزگنی تکذیب قیل
یعنی من خاتونیمه زنا اسناد قیلومده بالغان سویلهدم
خاتونم زنا قیلغانی یوق عقیقهدر دیب ایتوگه تکلیف

قيلەدر. اگرده زوج لعان قيلمسه بىك يىغشى اول وقتە نوبت خاتونغا كوچەدر. اگر لعان قيلماسه اوز اوز- ينى تىكذيب قىلدرغە تىوشلى بولە. اگر اير اوز اوزن تىكذيب قيلمسه لعان ساقط بولەدە اير گە حىقنى لازم بولە. بىزنىڭ ديارمىز دە حدود اجرا قىلنماغانغە كورە اول حد مسئلسى قيامتكە قالدردى. شونىڭ ابلە اش بىتەدر.

ايندى بو مسئلەدە اير استىجواب رىفتىڭ خاتونىنىڭ زنادن پاك ايكانىنى اقرار و اعتراف ايتىكچ اول اير اوزىنىڭ شامىدار حضورندە خاتونىنە سن فلان كشى بران فلان اورندە زنا قىلغانسن دىگان سوزىنى تىكذيب قىلغان بولا يالغانغە چىقارغان بولە شولاي بولغاچ اول اير گە حداورو لازم بولەدرە لعان ساقط بولە خاتون ھەماندە ايرنىڭ خاتونى كويونچە قالا. (فمن قذف بصرىح الزنا زوجتہ العفۃ . . . و صلح لاداً الشهادة . . . لاعن فان ابى حبس حتى يلاعن او يكذب نفسه فيحد للقتل) درالمختار ج ۲ ص ۶۰۱ يعنى بر اوعفیفە زنادن پاك خاتونىنى صرىح زنا لفظى ابلە قذف قيلمسه اگرده الار (ايردە خاتوند) شهادتلىرى قبول قىلانونە تورغان كشىلر بولسەلر، اير بولغان كشى لعان قىلور اگر لعاندىن باش تارتسە لعان قىلغانغە ياكە اوز اوزن يالغانغە چىقارغانغە قدر حبس قىلنور. لعان قىلماينچە اوز اوزن يالغانغە چىقارسە قذف ايچون حد قىلنور دىمىكدر.

لكن امام بولغان كشىگە خاتوننى اوگت نصيحتە قىلور اشنى قابلاتورغە طرشو تىوشلىدرد. (والا فضل لها السنن والاعاكم ان ياءرها به) درالمختار يعنى خاتون بولغان كشىنىڭ موندى اشنى ستر قىلور قاضىلر حاكىلر ھكەنە طاپشرمارى آرئغراقدر. ھم ھاكم بولغان كشىدە خاتونغا ستر برلن امر قىلورغە تىوشلى دىمىكدر. خصوصاً بىزنىڭ بو يار دىدە حدود شر-

عە اجرا قىلنە. نظام وفانون آڭا مساعده ايتىمى. مثلا ايرنىڭ قذفى شامىدار ابلە اثبات قىلانونە تورب يال- خود شامىدسىز اوك اير اوزى قذف برلن اقرار قىلە توروب آنى لعان قىلورغە كوچەلەب بولمى لعان قىلماغاندە آنى ھېسكە يابدروب بولمى. ھم ايرنى كوچەلەب «من يالغان سويلەدم» دىب ايتدررگەدە اما- ھىڭ كەچى بىتمە. من الغان سويلەدم خاتونم زنادن پاك دىگان اير گە حد قىلورغەدە نظام مساعده ايتىمى. شرلاى بولغاچ دىسم ودلالة بران اير خاتون آراسن اصلاح قىلورغە طرشرغە كرك بولە.

مفتى حضرت وعظى

محكمة شرعية اورينبورغيە دائرەسندە آخوند،
خطيب و اماملرغە

معلومكردر وطنمىز بيوك روسيە دولتىنىڭ عسكارى يىكرمى آيدىن آرتق وطن ھمايەسى اوچەون بتون وجودلرى ابلە جھاد ايتىمىكەلر. وبتون مملكت خلقىدە وطنمىزنىڭ شاعن وشوكتىن صاقلاب دشماننى تھام مغلوب ايتىكناچە محاربەنى دوام ايتدررگە قصد ايتوب طو- تىمىكەلر. لىكن تارىخىدە مىلى كورامەگان بو دىھشتلى صوغش يىنە كوب مال، كوچ و اجتھاد طاب ايتەدر؛ شول سببلى صوغش باشلانغاندىن بىرلى بىك كوب اشچى خاقىم خدمت عسكرىدە اوتەرگە چاقىرلدىقلىرى كىن، ھوزدە نوبت ابلە چاقىرلوب طورالر وطورا- چقارىدە احتمال، اولمردە اىگون كسىبى ابلە كوچ كوروشى خلقى آراسىدە اشچىلر آز ايدىغى كىن قايسى

عائله ده اشكه يار اقلي ابر ذائلى خدمت عسكريه گه
 وطنه نى حمايه گه كرتوب بتديكلر ندىن آلدن دى
 چاچو وقتلار نده بولار نك باصو ويبرلرى چاچلمى قالو-
 وى احتمال هم دشمانغه كوكرهك كيروپ وطنه نى
 حمايه قىلوب ياتقان بهادر عسكردن نك كوكللى اختيار سز؛
 قالغان عائله م نى حاله ايكان مائلىرى نى ايله طويدر لىر
 ايكان، يبرلرم چاچلورم چاچلورم ايكان، ديب
 اوبلى تورغانلردىر. مونه، بهادر عسكردن شونداي
 اوبلىر بورچىماسون، آلاغه غيرت واميد يبرور،
 آلارنى كك كوكلر ينى طنچلاندرور اوچون يو-
 رده قالغان اشكه بار اقلي هر بر ذات باصودهقى يبر
 لرنى ياداغچه چاچلمى بوقمى، اشل شور گه ككى
 بازى: كملر يار دهم ايتشه چك شولار نى وقت اونكر مېچه
 قايرغى بوسنه اوزى اوچون ده عسكردن عائله سى اوچون
 ده طر شورغه كبرهك بولدىغندن يلداغى اجتهادن بو
 يل ايكى گزاش آرندرورغه، اوز يبرلرن فالدرمى
 چاچو كبرهك بولغان كيك وطن حمايه سنده گى عسكرد-
 لريهن نك يبرلر ينى ده فالدرمى چاچور گه طر شو شونك
 قالغانلر نك مقدس بورچلر يندر هم بو خصوصه ميكانا
 اوفان اوردن بورغ غو يبر ناطور لرى جنابلر يده مراجعت
 ايتوب بو اشكه اماملر واسطه سبل اهاليگه آكلاتونى
 اوتنه لىر.

ايمدى سز آخوند، خطيب واماملرغه اوشبور نك
 ايله يبور امز، كه اوز گز نك محله اهالى سینه بو خصوصه
 وعظ و نصيحت قىلاسز، وطن صانلاوچىلرغه و آلارنى نك
 عائله لرينه بولشلق ايتونى مونك قالغان بىتون كشيلىر
 نك مقدس بورچلارى ايكانلىگىنى آكلات سز. بر كسى
 ده صوغشقه كينته گان، عائله لرى آرن فالدى. شونك اود
 چون عهومى قايعى قالغانلر نى طاغى ده نغز ان برله شدى
 بر گه نيبش. اش حوقنى گرا كچ الوغ وكچوك هه سى ده
 باصولرغه چقسونلر. عهومى اش اوچون قار تارده،

خاتونلر ده، بالالار ده طر شىسونلر: « اوز اشار منى گذه
 اشلب بتوره آسام، باشقه لار تله سه نى اشل سونلر »
 ديب بر كهك ايتمه سون ايدى. حاضر گى كوزلار ده بولاي
 ديب ايتو بېوك و طمىز روسيه گه الوغ جنابت بولادر.
 قالغانلر نك ده كينتكانلر نك ده. بىتون يبرلرى چاچلورم
 هم وقتك بولشكان كوچار ايله ايگونلر نى جيبوب بتور-
 وگه نيبش شولار نى اماليغه نقلاب آكلاته سز هم پيه مبر
 مز محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم « اوز گه سويگاننى
 بوته نكده سوي » ديب قردشلك كور سىتكان هم « والله
 فى عون العبد ما كان العبد فى عون اخيه » يعنى بىك قردشلك
 يار ده منك بولغان مدتك الله تعالى اول بىك گه يار دم ايتور
 ديگان حدث شريفلر نك « تعاونوا على البر والتقوى »
 آية شريفه نك بزلر نى بر بر مز گه ايز گولك و تقوى-
 لك بولك يار ده مل شور گه نيبش ايكانىنى آكلاتاسز.
 كوچ قوت ايله مى، آچه و مال، ايله مى، چاچور گه اور-
 لق يبرو ايله مى، اقل فايده لى كينتكاش، عقللى تن بىور،
 ايز گو نصيحت و ديمه شو ايله مى هر كم قولدىن كينلگان
 يار دمنى قزغانه سقه و يار ده مل شور گه نيبشدر.

دخ سز آخوند خطيب واماملرغه روحانىلىك صفتى
 ايله آبر و چه خدمت بولك نه، كه سز شونى اخلاصلى و عظ
 و نصيحتلر گز ايله ياخشى ادا ايتور گه طر شىكز: عسكردى
 خدمتك بولغانلر نك مونك قالغان عائله لرى دىبن و شىر-
 يعت امرلرينه اعتبار ايتسونلر آلارنى اخلاق سز
 كشيلىر آزدر ماسون، اخلاق و آدابلىرىنى بو ماسونلر:
 عرض و ناهوسلر ينى بچر اتماسونلر ايدى الارغه چبر
 و ظلم ايتمه سونلر شفقت و همتلى بولسونلر ايدى هم بوز تىك
 قالغان خاتونلر ايرلر بىك حقارن رعنايه ايتسونلر،
 ايشتكانلر ايرلر بىك جانلرى عذابلر نوب، كوكللر نى
 رنجور بچراختل نوراك معاملده بولماسونلر آلارن
 مونك امانت قالغان عائله لرى حقهك طنچ وامانك
 بولسونلر.

دينى مدرسەلر تيرەسندە

(اوتكان نومردن مابعد)

سابق عبارەدندە باشقە آثار منقولەدندە خطبەلرنىڭ
 عربچە اوقلۇوى و جوب مرتبەسىنە ايرىشكى آڭلاشاپ
 علملە قاضىلارنىڭ منفردى صابالغان عناية الله فاضى
 طرفدىن تصديق ايدىگىچ سۇال و جوابلارە خانمە بىر-
 اوب كلام شريف ارفورغە و تفسىرنەم سويلەرگە
 قوشلدىم. كلام اللهنى اوزلارنى تلاب آچوب سورە نور-
 دن «يا ايها الذين آمنوا لا تدخلوا... آيتىدىن باشلاپ
 «وتوبوا الى الله جميعا ايها المؤمنون لعلكم تفلحون»
 آيتىنە قدر اوقوب معنى و تفسىرنەم سويلەپ چىقىم.
 حجاب نىڭ فرضلىقى حقىقەتە اولان سوزلاردىن اوتوب
 «ولا يضر بن با رجاءن» آيتىنە كېلىگىچ بو آيتىدىن نى
 آڭلانە دىگىچ: خاتون لرنىڭ بىولارى مطلق حرام
 ايدىكى آلارنىڭ تياتر و كانسىرتار دە بىولارى شريعت
 امرىنى اعتبار ايتىمى دىانت دائىرەسندىن خارج بولغان
 بىر فعلنى اشلەگانلىكارى بلىنە دىدىم. شوندىن سوڭ
 علماء و مؤمنين ارواچىنە قانچە اوقوتب امتحاننى تامام
 ايتدىلار. البته امام خطيب و مدرس بولغان كشىلرنىڭ
 قوۋم مطالعە لرىن و عربىياتىدىن كۆپمى حظى بار ايدىكن
 فى الجەلە آڭلاو اوچون شوشى قدرسى كفايه ايتە.
 اگر امام مدرس اولاقى ذاتلارنىڭ ھەسەلەن شول
 طرز دە معاملە ايتولسە بىزنىڭ روغانىلار صنفى
 بو كۈنگى درجە دە و افسوس و توبە نە يودىن خلاص بولا-
 چقارى شېھەسز در.

امتحان بعدندە ۲۰ لىب شاكر دىلارنىڭ جىغالشوب
 امتحان غە كررگە درر فالطراب تورغان بولمەلر بىنە
 چىقىم. مېن چىغوغە نى صورىلار؟ كۆپمى صورادىلار
 قاضىلار صورىلارمى؟ كىم صورى؟

پېغېبر عليه السلام نىڭ: «الساعى على الارملة
 والمسكين كالمجاهد فى سبيل الله» يعنى نېچك بولسە دە
 طول فالغان خاتونلار ھەم كسبىنە عاجز بولغان مسكينلار
 حقنىڭ سەعى اجتهاد ايتە چىلار الله يولنىڭ جھاد ايتوچىلار
 درجەسندە در، دىگان حديث شريف معناسون آڭلا-
 توب شونىڭ ايلە ھەل ايتەرگە اھالىنى ترغيب ايتىز.
 ھەم «حرمة نساء المجاهدين على القاعدین كحرمة
 امهاتهم و مامن رجل من القاعدین يخاف رجلا من
 المجاهدين فيخونه فيهم الاوقف له يوم القيامة فليله
 قد خافك فى اهلك فخدمن حسنانه ماشئت» يعنى صو-
 غىشك بولغان كشىلارنىڭ خاتونلارى يورطە قالغانلارغە
 حرمت يوزىدىن اوز انالارى بىراپنىڭ در. بىلالارغە
 حرمتلار انالارىنە خىانت حرام بولدىغى كىي صوغىشك
 بولغانلارنىڭ خاتونلارى دە يورطە قالغانلارغە حرمتلار
 بولورغە تېيىشلى ھەم آلارغە خىانت قىلار حرام بىر.
 بىر اير صوغىشكە كىيتكان كشىنىڭ اھلىنە خلق بولوب
 قالوب دە خىانت ايتسە الله تعالى قىامت كۈنىڭ ايكاون
 قارا قارشى كىتورب: «موتە يو كشى سىبىڭ اھلك حقنىڭ
 خاف بولوب فالدى دە سىبىن يوقدە خىانت ايتدى، بو
 كشىنىڭ ايز گولگىدىن تەلگە نىڭنى آل» دىب اختيار قوبار،
 دىگان حديث شريفنى آڭلانوب امانت قالغان ھائل-
 لرنىڭ ناموس و عققلارىنە تېيىو و آلارنى تحقىر ايتو
 و آلارنى بوزوق بىراغە دىمەل و ايكى ضرر گناھلاردىن
 ايكانن آڭلانەسز و شول يولك ھەر وقت كوز بولوب
 وعظ و نصيحتلار كىز ايلە شرع شريف بىورغە نچە تور-
 رىغە و توتارغە اجتهاد ايتەسزلار.

ومن الله التوفيق وهو حسبي ونعم الوكيل.
 مفتى الاسلام الاورينبورغى
 محمد صفا ابن آخوند عطاء الله بايزيدىف.

ايشتدك. مع ذك مفتى حضرت قاتيدينه مدرسلك
درجهسى صوراب امتحاندىن سوكن كروب يور گانازار.
حسن الدين زاده.

تأسفنى بيان

۱۶ نچى نومردن ما بعد .

اسلاف كرامتنىڭ مىلل كىتابلاروندا بىدازارى بويىنچە
بوطائفىلار ابا جيون مذهبىدە اولوب بولار قاشىندە هر
نرسە مباح ايرار، خاتونلار، قزىلار، بىكتار هر قابوسى
برگە اولوب مذهبلىرى بويىنچە حيا حجاب عورة محرم
وزا محرم كىبى شرعى اولان قانون يوق . روزه يوق
نماز يوق جمعه و اعيادى و باشقه مقدس كىچە و كونلارى
تعظيمە بىز بىلگىنچە مشروع اولان عمل و عبادتلىرى ذكر
و تسبيح ارقىلوب توگىل بلكە شولار اور نىيە تياتر تانسە
ويچوركە، بولكه و باشقه قىبىيات كىچەلرى ذكر اور نىيە
قز، ويكتار جىبو اولوب بىرسى بىرسىنە بالدز آلويان قدر
چىز نە كاي يازق قازق باشىدە بالدزم يالغىزم دىيە باز-
قى قازق باشىنە ئلوب تعظيم و نقدىس ايدەلر و شول
فعللىرىن غىرىتە ايلان بتون ناتار عالمىنە اعلان و نشر
ايدىرك بتون دىنەزى تحقير و تقبىح ايدەلر . بولار
اوزلارن ضىالى و ترقى پرور دىيە اسمىل مەنسوب
اولدوقى مذهب و مسلكلارندە شول اسمە يورتەلر .
بىنم بازغان و يازەچق مقاله لارم شول تياتر كىبى فەحشىياتى
درست كوروچى بىد مذهبلىر عالمىنە باغشلا نوب، نظر
التفاتارىنە آلوب مطالعه ايدوقى محترم دىن دوستلارم
مقالەلرمدە ياغش و دىن عزىزم اسلام عالمىنە برار
سوزمنى كورسەلر تىبىيە ايدولارن ارتنە من .
مذكبر فەحش و قبايحارى مات اسلامىيە آراسىنە
تعظيم و تروپىج ايدىرك بتون باش اوسەر قزويكتارى

سوالارىن برر ارطلى ياودرب آلدىلر .
مىن دىندىن باشقه بر نرسەدە صورامىلر دىدم .
مدرسه عاليمەدن كىلگىن اوستىنە پالتىو باشىنە
قزل فەس كىلگىن بر او: آنى صوراسەلر اوندك گنە
ايندى، كتاب مطالعه ايتدرسە لر منطق صوراسەلر
اش نك كىفسزى شوندا، دىدى. سوكن دىن نرسە؟
افندم دىب صور اغاچ خدای بىرگان و خدای بىرگان
نرسە دىدى.

- مىن آلاى ايسە سىنك قلاغك دە بور نك دە
همەسى دىن بولا ايكان دىدم .
شوكا آبدراب قزاروب : سوكن سز صور اغاندا
نرسە دىب جواب بىر دگىز دىدى .
- مىن : « وضع الهى سائق لدر العقول باختيار هم
المحمودالى ما هو خير بالذات » دىدم .
- آھا! اوزون ايكان . نىچك نىچك؟
- مىن دخى بر اوقىدم .
ئە بلدم : عوض الهى . . . دىب شونداقى آكلى
شاكر دلردن بر آزىن كولردى .
سوگندىن بلندكىنە كورە شول كشى امتحاندا
مذكورنى باموچى لك دن، اعتبار اغنە امام بولورغە
يارى دىگان شهادتنامە آلوب چقان آنك بار مقصدىك
شولغە ايش .

بوندى قاضى ار نك باشن آورتدروچى كشىلر
صابرانىدە آز توغرى كىلمى دىلر . عنوانى شەب
بتون روسىيەدە دىنى مدرسه اسمىدن پىرىكاشچىلر
دىانتسىز معلملر و بر قىسم نادان و توفىقسىز اماملر چقاروچى
بر مدرسه مدرسى (مدبرى) صابرانىدە شوشندى
مالابىلر كوندر ب قوللارىنە : « مدرس لك بىرگىز »
دىب صابرانىدە خط لىر بازوب كوندر گاننى
و عمل دە شول مدرس لك بىر و بىرگىز دىلگىن
شاكر دلرى نك مختصر دە مطالعه ايتە آلمغانلار بىنى

یروچی، بیوچی، ماندالینچی، گارمونچی ایس دوگه
 اجنهاداروندان باشقه تاتار مطبوعاتینک ینه برمدهش
 وملت اسلامیه نك استقبالی ایچون غایت مضر و آلوغ
 خطرهل اولان خدمتارندن دینمز جهنندن تعظیم
 و توفیر واجب اولان نرسه لری تخفیف و تنقیص و بعضا
 انکاری متضمن مقاله و شعر لری مطبوعانه درج ایدرک
 برارسی نشر ایتسه باشقه لری شول دینسزک و دیننی
 تخفیفکه حریت نسامی ویره رک (گرچه اوز آرا
 لوما و ایارچه ایك قبیح روشک سوگوشوب او قوچیلرون
 سوگوشورگه اویره تسه ارده) بالاتفاق روی رضا کو-
 ستروب سکوة ایتمکلر بدر. ایشنه مقاله دن مقصودم:
 تاتسار مطبوعاتینک شول صوغفی خدمتلرون آچق
 وهر کمگه معلوم اولان بر ایکی مثال کیتروب بیان
 ایتسه ملت و ملی خدمت دیه آه واه کیلنگان بولوب
 بالتر اتوب بازغان و سوبل گان سوزلری آستنده نیندای
 آغو وزه لر یاشور لنگانون آچق روشده کورسه -
 تسه تاتسار مطبوعاتی و ملت خادم لری دیگانلرینک
 منهب و مسلکارون و نیندای مقصد تعقیب ایتدوکلرن
 آچق روشده بیان و معلوم قیلسه ایدومده منذب
 و ایکی آرا ده تجیرده فالغان فرداشلروم فائده آلسه -
 لر ایدی. آخری بار عبدالله جان.

اظهار تعجب

یوقه باشلار نك قوطاری اوچقان صراط مستقیم
 اسلام و معارف دیگان سوزدن باشنده ادراکی بار
 که سنه لر قورقماسه کرک ایدی
 عجباً بونلر نك دعوالری علم حکمت معارف و مدنیت
 تاراتوچیلر ایدیلر اگر بونلر شول دعوالر نك صادقلر
 ایسه «رأس الحکمة مخافت الله» کلام پر حکمتی ایله
 عملده اولوب الله سبحانه و تعالی دن قورقسه لر کرک
 ایدی و لکن بونلر احکام شرعیه بوینومزه بوکلانه

دیه طوغری یول اسلام و معارف دن قوطاری اوچه.
 چنانچه ۸ نچی آپریل چققان ۳۳ نومرلی «سوز»
 دیگان اوراق مالا یعنی ده الله تعالی دن قورقی
 مسلمانلردن اویالمی نور دیده من مجله حقیقت آینه
 شریعت «دین و معیشت» که هجوم ایدوب مجله مبارکونی
 مطبوعاته یوز قار انجی اوراق خبیثه دیه شلته کی مگر
 مجله دینییه گه تل اوز اتوچیلر نك روز جزاعده یوزلری
 قارا بولور دیگان بولماسه. عجباً ای بیچاره لر برده
 قوطوکنز اوچماسون مسلوب البصیره اولانلری پیغمبر
 خداده صراط مستقیمگه کیلتور مگان چنانچه اوتسکان
 سنه لرده مجله ده بر ذات با برکات یازغان ایدی حدیبیه
 صاحبنده افند من صلی الله علیه وسلم تنگی لر طرفندین
 سزدن بزه کلناره مانع اولماس سز و آنلری بزدن
 صوراب آلماس سز دیه اشتراط ایتدکلری شرطی
 قبول ایتدکندن سوال اولندقده بزم طرفدن آنلره
 کیدنلر البته بزدن دگل لردر بناء علیه آنلر نك بزم
 اچزده طورولری بزه ضرردن باشقه بر شی
 ایراث ایتمز آنک اچون آنلر نك بزم اچمز دن کینولری
 مطلوبدر دیه بیورغان ایدی. اهل توفیق صراط -
 مستقیمی قبول ایدر اسلام و معارف که ده مناسبت پیدا
 ایدر سز نك چاریک عصر دن زیاده بر مدته طوت
 باسقان ایت بار چه سنی تازار تو آسان بولماس زیروه که
 اول رجوع خسته بعد توجه خاطر شکسته رجوع و توبه
 ایتکانلر کز بولا قالسه صراط مستقیم ده قبول قیلار
 مذکور مالا یعنی ده اساسلی مدنیت تورغزوچی باش
 عنصر مز دیه لاف اورغان که سنه ایتسون ایدی.
 نیندی اساسلی مدنیت طورغز دیلر مگر شرع شریفنی
 طابئو ارکان اسلامنی بهر واداب اسلامیه و حیاء
 ایمانیه نك یوعالوی می؟ اساسلی مدنیت عجباً اولدی
 اطاعت خدا و اطاعت رسول خدا امر معروف و نهی
 عن المنکر و انقیاد طریق اصحاب رسول الله و سلف الصلوات
 لعین و تعلیمات دین مبین.
 عمل بر موافق سنت رسول الله الامین رعایه استاذ

ورعاية آنا و آنا صلۀ ارحام اقربا اطاعت زوج تربيه
 ولد بر موافق سنن الاسلام. اوشبولر نك مجموع عيسى
 شو سز نك باش عنصر كز نك اساسلى مدنيتى سايه سنك
 زير وزبر اولماديهو؟ عجب! شوكونلر ده كورلگان
 «شورا» مجوعه سنده مدنيت چى لردن بر يوقه باش
 ياز ادر منافقلر نك مكر لرى ايسكى متفلسفلر نك وهىياتى
 كلاميلر نك جهليانى و متفقهلر نك جهليانى متصوفلر نك
 خيالاتى مفسر لر نك اسر ائليياتى همهمسى بر عصر ده جيلوب
 اهل اسلامنى حقيقى اسلام يولندن طابدر ماسهلر اوى
 بوكونده اسلام خاتون قزلىرى عقلمده عملده تربيه ده
 اخلاق جمالده عفت ده شبهه شز فرشته اولورلر ايدى دى
 منه باش عنصر نك اساسلى مدنيتى حاضر حباثل الشيا-
 طين طائفه سنى معصومه لر مرتبه سينه تيكورديلر آچق
 صاچيق اور امده كينزيبورلر جان مال اور طاده مساوتك
 چيگى حریت نك نهايتينه آلوب بارديلر. شونلر نى
 اساسلى مدنيت ديگانلره الله نك لعنتى ياوار. محترم
 بايراشنى جنابلىرى اسلام و معارف جريده سنى تسيز
 چقار سونده اسلام و معارفنى بي خبر بايغوشلر خبر
 طابسونلر ايدى. جوققه دوه دن قورققان مشتاك شيكلى
 اور كماسونلر ايدى. «دين و معيشت» مجله مبار كهسى
 اهل ديانت عنندنه كوز اوستونده قاش قيبلىنان
 اولديقى كى اسلام و معارفده قبول و مقبول اولاقدر.
 اوشبو كونلر ده وقت نك بر نومرنده كورلدى اداره
 روحانيه مز خصوصى مطبعه آچوب قرآن كريم و باشقه
 دينى كتابلر طبعنه مباشرت ايك چك دى بر صاحب ديا-
 نت قارت بايدى آلمش مك صوم اعانه وعك قىلغان
 وغيرى ديانت پرور بايلرده اعانت قىلماقچى لرى بار
 ديگان سلف بولنده تربيه تابقان قارت بايلر الله
 رخاسى طابلور داي يرده انشاء الله نارتنياسلر چرچى
 طاقماقچى، تياترچى، موزيقه چى تدبيرچيلر كه بيروب
 پولارين يلكه صابروچى يوقه باشلار يمزده بسوق
 توكل الله سبحانه آنلريك طوغرى يولغه كوندرگاي ايدى.
 بارك الله مفتى حضرت مزه بشارت عظماء سعادتلو

مقتميز علماء عاملين دن اولديغى جهندين قرآن عظيم
 طبع سينه تشبث ايدولرى مبارك اولوب عمر عزيز-
 لرى ده بر كاتلى اولوب شاد خرم ياشاسون ده دين
 ديانت يولنده ياردم ايدوچى شيطانيت يولينه نفرت
 ايدوچى اغنيالر يمزده چوغالسون مفتى حضرت مزه كه
 اطالۀ لسان ايدوچى احق لرنك لسانلرى طوتلسون
 فرهاد بن عبدالباقي يعقوبى.

ترقى

زمانى ترقى آطن آلى، روزه نماز كوب
 آدمدين يوغالىدى.
 قلاق صالح ساك سويلى كوب خلق ترقى، بله آلهم شو
 ترقى يورافى
 يقين بولسه ترقى غه طالردم، اوزمنى شول قزوق
 يواغصالردم.
 يقين غه اوخشاميدر بيك ترقى، ترقى خلقى آغر
 يوك يار اطمى.
 آور يوك بيت آدمنى تيز چوگره، كوكل شادلقارن
 تمام بتره.
 آلا شونداى آغرنى طاشلاديلر، ياكى يولدن يورر گا
 باشلاديلر.
 نماز روزه آلاردين فالدى توشب، ترقيغه چابالر
 تزلوشب
 چابا چابا ترقيغه آشارلر، نماز روزه غه تياتر
 باصارلر.
 كولوشلر نماز برلان روزه دين، آلارده قورقو
 يوقدر هيچ خدا دين.
 شو كيدشچه آلار بارسه باسارلر، مساجدى موزى خانه
 باصارلر.
 مساجد كورسه اوتدر ايتب آزار، شو پيرده قلىق
 ايتدى ديب بابايلر.
 حاضرده بار نماز دن كولوچيلر، نماز قىلغاننى
 ماسخار (!) ايتوچيلر.

نماز يوللارى ايله ندى اويونغه، بو كېلىشنىڭ بارا
اۈچى قىيىنغە.

آولده اون كىشى دن بىر نمازنى، چىغىپ مسجدكا
اوتىدىر نيازنى.

توقزى سويىلەنب قالا ترقى، كوزىن يومغان
مساجد سارى باقىمى.

روزە دىسنىڭ آنى ھىچ قويى شىگە، ايدە تفتيش
روزەدە نىندى فايدە.

امام لىر دشمانى بولدى عوامنىڭ، خصوصاً كىم
ترقى چى لارىنىڭ

دىنن بامەس عواملارنىڭ كويىدىن آيرىدىلر اهل سنت
يولدىن.

بو ترقى طوغىدىرى ياڭى حاللر ارەم كىتە اويىنغە
قانچە ماللر.

بو ترقى تىبارغە يونەلندى، بو ترقى قىسقى لىقى
كوبەيتىدى.

بو ترقى كوب آدمى چوالتىدى، دخى قانچە آدم
يوزن قزارطىدى.

جىلە جىلە ترقى تىپىدى بعضن، جىپىروب طاشىلادى
بورنن ھم آغزىن.

ترقى بعضى سن آياقغە سوقىدى، دخى بعض يوزن
استىيە يىقىدى.

ترقى دىب آغز صولارى كىپىكەن، نىچەلرى يىقىدىلر
بىو كىن.

ترقىغە چابوچى لىر ياڭلىدى، الوغ يولدىن خىلاف
ياقغە آغلىدى.

سلىق لىردىن كلوچىلرگە نولا قارانىڭ آنلار نىچەك
بىر بىر يىقلا

ايشانلر دعاسى خور ايتە شىكسىز، آخرتدە يىنە
خورلىقى چىكىسىز.

ايشانلرە تلىن صوزغان بوش اولماز، ايتكى دىنيادا
خورلىقىدىن قوتولماس.

اى ترقى دىگانلر طىكلا كىز سىز، جەننم گە آشغوب
تولما كىز سىز.

آشقىنچە دە طوب طوغرى چىغارسىز، لىكن اويلاڭ

نىچەك اوطقە چىدارسىز.

تەمەكى اوطى توگىل بىت جەننم، آغزىر قايناطوب
اچە گىڭ اچكىدىن.

الھى جەلمەزە توفىقىڭ بىر ھدايت يولگا بىزلرنى
كۆندىر.

(۱) سغرىدەن. امام طوغوشقى.

تورلى خىبرلر

تەكذىب

ياڭا راقىغە «وقت» غزىتە سىنىڭ: اورسكى اوياز.

بىنىڭ افلاطون آخوند باش ملالردىن اصول جىدىدى

اوقتماسقە امضا جىناب خلق آراسىنە فتنە صاللا دىب

يازلغان ايدى. وبو اشده افلاطون آخوندنىڭ صابرا.

نىبەدىن رخصتى بارايمىش دىلگان ايدى. شول حەققە «وقت»

۲۰۲۵ نومبىرنىڭ بىر او توبىندە گىچە تەكذىب ايتە. «بو

كوتلر دە آخوند اوفاشەرىنە كىلگان ايدى. صابرا نىبەغە

مەلوم بولغاندىن سوڭ اور نىبورغ مەقتىسى «وقت» دە

يازلغان خىبرلر حەققە آخونددىن جواب وايضاح صور

دى بوگا قارشو آخوند: مېن اصول جىدىدىنى بىئرو

حەققە مەقتى خىبرلر و كالت آلوب قايندىم بىوندىن

سوڭ اورسكى اويازندە اصول جىدىد بولماسقە تىوشلى

دىب سويىلە گانم يوق، بو طوغرىدە امضا صور اغانم دە

يوق مەقتى خىبرلر نىڭ بو توغرىدە مېڭا و كالت ھم امر

بىر گاننى دە يوق مېنم حەققە بىولغان بىو خىبر يالغان،

دىب جواب بىردى ھم دە اوشبو جوابنى يازوب

اور نىبورغ دوخا ونوى صابرا نىبەسىنە رەسمى صور تە

اسمىدىن راپورت تابشردى»

ادارە:

غزىتە خىبرلرىندە بىونىڭ كىبىك يالغانلرغە غالباً

اوپچارغە مەكن. مەقتى دشمانلرى دومادە بولغان

تاتار و كىللىرى شونى كورگاچە ئىللە نىبىداين ماتىر.

یونان فرالی « یونانستان اوزون جبرله تورگه ایرک پیرماس اگر جبرلی باشلاسه لر نیندی یول توتارغه بلورمز » دیب اتفاقچی لرنی تهدید یوالی سوزار سویله گاننی نقل ایته لر.

ما کیدونیه خبرلری

ماناستیردن طارالغان خبراره کوره نیهس لر بالقان صوغش میدانندهغی کوب عسکرلرین غرب فروتننه یبارگان لر. شولایوق آوستریاده بالقان فروتنندن کوب عسکرینی آرناودلقغه یبارگان.

اورنبورغ خبری

تاسفلی واقعه

مای ۲ نکه اورنبورغ کوندوز ساعت ۱۱ دن دور تکه قدر صالداط خاتون لری وتورلی خولیاغانلر- اوغریلر طرفندن ۲۰ لب خصوصی کشی لر نکه مغازی-ین لری طالاندى.

طالوچی لر فوق العاده بر فوتروش برلن باشده مأمور لر گه وصافچی عسکر لر گه التفات ایتمی کشی مالینی اوزلرینکی توسلی ایتموب طاشیدیلر. اسپایراق اوغریلر برهم بردم طاشوب قومسزار اوزی کوتار- گان قدری مال طالادیلر. اراده تربیه سز مسلمان خاتونلری اوزین جدید صاناغان وخولیاغان تاتار ماللا- یلری و آغایلدنده یوق توگل ایدی.

مسئل نکه زورغه کیتووی اویلانغان ایدی مأمور- لر نکه اوستا تدبیرلری سایه سنده اش ار ساعت ۵ لر ده باصولدی. همه سودا اوراملری محاصره - النکه صافلاندى.

ایکیوزدن آرتق طالوچی فولغه آاندی. یاباغان کشی لر آراسینک تاتار خاتونلریک بار شونندن پیرلی ۳ - ۴ - ۵ نچی مایلر ده مغازی-ین لر آچاغانی یوق. شور نکه کوب پری عسکر لر طرفندن صافلانا کور- لگان زیان میلیونلر دن آشار دیب سویلانه.

محرری علام الدین خان اسلامف.
Редакторъ Г. Ханъ-Исмаиловъ.
Тти. журнала "Динъва Магшиетъ".

یال واوزلرینه زور بر لقمه دیب تلقی ده ایته باشلا غازلر در. نکه خیریت یالغان خبر بولغان «وقت هیئت تحریریه سی بوندی خبرلرنی یازارغه آشقیاسه لر طاغن یاخشیراق بولور ایدی. اصول تدریس و تعلیم عام-طبیعی یولینه توشهر آنک اوچون هدایت سز ملالردن امضالر جیناو ضرور بولمیدیغی کبی مو- ینی قیشق ملالرنک موینون طور ایتورغه مفتی حضرتنک امریده فرض توگل.

انچی آپریلده اویا شهرینه باردیم. دوحوونی صا- برانیهغه باروب، مفتی حضرتلری ایله کور شوب، مفتی حضرتلرینک اخلاقینه، وعظ نصیحتینه بیک ممنون اولوب چقدم. مفتی حضرتلرن مکروه کورگان کشی نکه آغزینه فاراقان تالسون دیدیم. مفتی حضرتی اخلاق حمیده ایله موصوف اولوب، علمی بارلغی ظاهر ا ده کورینوب تورا، الله تعالی حضرتی عمرینه بر کات بیروب، سلامت لک نصیب ایله سون ایدی آمین. مفتی حضرتنک وعظی شونندن عبارت بولدی: امام افندیلر! سز لر مقدس بولغان مسجد مدرسهار گه خواجه بو- لدوگنز! شول مقدس اورننک قدرن بیلگنز. بیش وقت نمازنی وقتنده جماعت ایله اوقوگنز هر نمازده خلق غه یومشافتق ایله وعظ ایتوگنز. وعظگنز قران، حدیث شریفدن اولسون، وعظگنز خلقنی عبادتدن قاجر رلق بولماسون. اوزگنز دینی کتابلر ایله عمل ایدوب هم شونلر ایله عمل ایدوگنه خلقنی دترعیب و تشویق ایدوگنز
امام خطیب حبیب الله بن صفوان

خارجی خبرلر
سلانیک
غزینه خبرلرینه کوره سلانیک گه اون ماک روس
عسکری توشرو لگان یونان حکومتی شوکا پرونیست
بیان ایتکان.

ناشری محمدولی بن عبدالفتی حسینف.
Издатель Мухамедвалий Хусеиновъ
Оренбургъ.

۱۹۱۶ نچمی یل اوچون

دوامی

دینی، ادبی، علمی سیاسی و اقتصادی «دین و معیشت» مجله سینه ابونه دفتری آچلادی. «دین و معیشت» مجله سی اوتکمان سنه لرده نی اهل قلم نك اشتراکی ایله، اولده نی نك اوك هفته گه بر، یلغه ۵۰ نسخه نشر اولنوب، محترم دینمز و آنك اهلنی حمایه یولنده دوام ایته چك.

«دین و معیشت» مجله سنده اولگی سنه لرده گی نین مشنر یلر طرفندن صور العان علم دینی و فقهی مسئله لرگه شرع شریفکه موافق جوابلر بیقرله چك در (مجله نك باضیله باشلاغان کونندن شوشی کونگه قدر ۳۰۰۰ دن زیاده مسئله صورالوب، بار سینهدده شرع شریفکه موافق جواب بیرلشدر.) «دین و معیشت» مجله سی وطنمز نك مشهور و مقتدر عالملری طرفندن یازلغان دینی و ادبی مقاله لری ایله زینت لنوی ایله بر ابر، آنده عرض شخصیه دن عاری اهل سنت و الجماعت مذهبی ترویج ایله یازلغان باشقه مقاله لری هم درج ایته چکلدر.

«دین و معیشت» مجله سنده بویل دینی و ادبی مقاله لردن باشقه اور نك یتوبنه قاراب اقتصادی، طبی و اول خواجه لغنه دائر مقاله لرهم درج استله چکلدر. «دین و معیشت» مجله سی اوز نك ۸ یللق دوامنده، هریر مسلمان عائله سی اوچون بیره کلی مجله ایدکن بیک بخش بلدردی. شوکا کوره اول مسلمانلر آراسنده کوب تارالورغه تیموشلی: آنی اولسکانلر اوقوب دینی معلوماتلرون آرتدراچقلر، باشلر اوقوب روحلرینه و آخر تلری اوچون فائده لی آزیق آلاچقلر.

«دین و معیشت» مجله سینه مشهور عالملرمز، امام و مدرسلرمز همده ملالرمز قانتاشلر

۱۹۱۶ سنه اوچون

ابونه حقی

اورنبورغ رچیت شهرلرگه:

یلغه- ۵ سوم ۵۰

یارتی یلغه- ۳ سوم

۳- آبخه- ۱ سوم ۵۰

خط، پیریژود همده پاصیلکه لر اوچون ادیس:

Оренбургъ, Контора журн. „Динъ ва Магшеть“.

Оренбургъ, Магшеть. نیلهگرام اوچون:

یلندنده. کیم گه یازلماوچی کردارگه ۵ سوم شا.

۱۹۱۶ سنه اوچون ابونه دفتری آچق

منهاج الدين شرف الدين

دەريزاسى: اورنבורگدە تزانسكى رەندە تەلپۈتقە قارشى.

۱ ھم ۳۳ نچى نوەرلەردە: اسكلامەن نىكالا بۇغىسكى اورامدەنى اوز يورطەزدە، سودامەن اويتاواي ھەم واقلاپ ھەزەت كۆپ زاپاس ايلان بولوب طورمقە. ھەساملارغە مخصوص غايەت بىخىشى مالار چىيەك، ايدەك، شىبىلەت كوش، كاش، باشەق، توفلى، اسكراخونكە ھەم چۈاكەر ھەر تۈرلى وارشاوسكى. مسكورسكى كۈن آياق كېومارى ھەر قاپرىكەن رېزىنوى كالوشلر ھەر قاپرىكەن جالى بورچنى ھەم كېوز آياق كېوملرى ھەر فاصونە قارە كول ھەم باكا مانېر جەك بوركار چەن ھەم كوك انجى ايلان اشلانگان باكا مانېر غايەت مودنى قالفاقلىر ھەر ھورتدە غايەت مودنى كلابوشلر ھەر تۈسە اسلامبول ھەم وارشاو فەسلىرى سېرى جون فوطالوق ارچالما، نازلق، سولنگى، دستمال، اش باويق، كارات جىمەسى آياق چەنلر پاطنوس ھەم چالما باولوقلىرى ھەر قاپرىكەن جالى كولماك جالى ادبالر باقر، جىز، نىكالىر اونى ھەم مالىروانى نەقار سەر اوچون چەمادان ھەم سناكوا يازلر وغىرى كۆپ تۈرلى ماللر. مذکور ماللر تى ھەر قابوسن زور اسكيدە ايلان انجى قولدىن اغانلىقەن كوبراگن اوزمەز زاكاز بېروب اشلانگانلىكەن اش باشىدە فوتەزنى صرف قېلوب اوزمەز طورغانلىق سەبەبلى ھەر قابىسى كاتقوربىنتلرەز مالىنە قاراغاندە ھەر جەھتەن ارطى بەھاسى غايەت ارزان چىت شىردن صور اوچى مخترم مشىرلەرگە سومنە ۲۵ تىن زادانكە ايلان پوچتە باكە كاتتور ارقالى توقسەز نالوز قلوب بېرەمەز. پراۋوز حقى مشىردىن نالوزسز بېرلەمە. ماركەسز خطقە جواب قايتارلەمە.

ادريس: Оренбургъ, магазинъ М. Шарафутдинова.

باصلوب ھلاكت كە قارشى دورتنچى آدوم چىقىدى:

مندر جاسى:

ايسرتكچ اچوچى نىك عائلەسىنە كىلگان ضررلىرى و آنىك وارداقنى عمر و اشىك فعالىتى نىك كىيەوى، اچوچى نىك اول ھەم كورشلر نىكە زىمستو اوشور كەسەلر نىكە و عىوما خلققە نىكەن ضررلىرى، اچوچى نىكە خزىنە و حكومت كە ضررلىرى، آلارنىك حەمىتلىرى، آلار حقتە اولان سودلرنىك عجبىب نىتىجەلرلى، محبوسلر آراسىندە تۈرمەدە كۆبىي اچوچى نىكە بارلىقى، اچوچى نىكە اوچون بالنىتەسەدە توتولغان راسخودار وغىرلر...

بەھاسى ۱۵ تىن پوچتە ھەسار فىلە ۱۷ تىن.

ھلاكت كە قارشى ايكىنچى آدوم (۲ نچى طبعى)

تەماكونىك استعمال ايدە باشلاو تارىخى و آنىك اسمندەكى اختلاف، شول عصر دەغى علمانىك تەماكى حقتە سوپلا ئان سوزلرلى تەماكى نىكە حكىمى و آنىك ھلك ايدىكى، حرمين مغرب زىن سودانغە نارالوى، دىن عقل بىدنگە، مال عرضغە ضررى. خواص ھەم سىلرنىك تەماكونىك بولولرى، سجدە اوزىندىن تەماكى ايسى كېلوب تورغان كشىگە فقھانك حكىمى، ناكى نىكە كوزگە ضررى، امام شىرنىلانىك تەماكونىك حقتەنى سوزلرلى تەماكونىك توچى غە نمازە اويو مكرولھقى، تەماكونىك آورولر پىدا بولوى جالىنوس حكىمىك سوزى و آنىك وصىتى، فقھ سوزلرلى حكىم ابن سىنانك سوزى، حجاز اماملر نىكە سوزى، تەماكى نىكە جىسم كە تەئىرى ھەمگە ضررى، تەماكونىك تارتوچى اماملر... تەماكونىك داع (مى) گە ضررى، تەماكى نىكە خىت ايدىكى، ضررلى نرسەنى استعمال حرام ايدىكى تەماكونىك حنى مالكى شافعى حنىلى مفتى لر نىكە بېرگان جوابلرلى وغىرلر.

بەھاسى ۱۲ پوچتە ايلان ۱۴

ھلاكت كە قارشى اوچىنچى آدوم

اوپچىنچى آدوم روس محررلر نىكە و مشهور پرافىسسورلر نىكە صوغقى نشرىيات و تەلپفانلر نىكەن چوپلان ب تاتارچە غە ترجمە ايدىلىدى. مندرجاتى: قولماقلى اچمىلر و آللرنىك تىركىبى ھەم تەئىر و ضررلىرى، اسپىرتلى اچمىلر نىكە تىركىبى و ايسرتو كىفئىتلرلى اراقى نولرلى، القافول اغضالرغە نىچك تەئىر ايتە؟ نىچك بىدنگە ضعف لك كىترە؟ اراقى نىكە قارىغە تەئىرى، اراقى نىكە باورغە تەئىرى، بىورگە ضررى، اسپىرتنىك قان حر كىتە تەئىرى، اراقى نىكە اوپكە تەئىرى، اسپىرتنىك تامرلرغە تەئىرى، ومىگە تەئىرى، اچوسىبىلى كشىنىك عقل- سزلىوى فراسىيە پرافىسسورلر نىكە سوزلرلى، طالستوى و نىقراسنى شەرلرلى، اچكان كشىنى دولاو روشى، اچكان كشى نىكە حىيات و مەپشەتى روس تۈرك مەزھەبىدە، روس پەزىلەت خاھىشەندە: اچوسىبىلى قولچىلر وغىرلر... بەھاسى ۷ پوچتە ايلان ۱۵